

Poštnina plačana v gotovini.

GLASILO NEZAVISNE DELAVSKE STRANKE JUGOSLAVIJE

Izhaja vsak četrtek. — Uredništvo in upravnišvo: Turjaški trg št. 2, priličje. — Naročnina: na mesec 4 Din, četrtletno 12 Din. — Dopisi se ne vračajo.

Štev. 13.

LJUBLJANA, četrtek, 12. julija 1923.

Lelo I.

Klerikalci obračajo svoj čolnič proti - koritom.

Ko je Pašič z zakonom o zaščiti države nastopil proti Radiću, je Radić in cela javnost pričakovala, da bodo Radićevi zavezniki zapustili v znak protesta parlament, ki bi po odhodu Slovencev in muslimanov zgubil vsako moralično avtoriteto, ker bi se spremenil v skupščino srbskih poslancev. Radić je v »Slobodnem domu« tudi javno zahteval ta korak od klerikalcev, ki so sami grozili z odhodom. Toda besede so ostale besede in celjsko zborovanje klerikalnih zaupnikov pomeni prelom med Radićem in klerikalci in pisanje klerikalnih in radikalnih listov kaže jasno, da se klerikalci pripravljajo na še ožje sodelovanje z režimom. Jasno še ne morejo danes stopiti pred ljudske množice s tem programom, zato so sklenili, da zaenkrat ostanejo pri stari taktiki, to je, da bodo na videz pobijali režim, v resnici pa mu bodo nudili največjo podporo, kakor mu jo dejansko nudi tudi Radić, kljub svojim sanjarijam o angleški in bogve še kakih eksotični intervenciji v korist mirolovne republike. Klerikalci pišejo, kako zmaguje med radikali misel sporazuma, kako, in to povdarjajo ti bivši republikanci, je temu sporazumu posebno naklonjen dvor. In tudi radikali hite popravljati divje šovinistično besnenje svojega časopisja zadnjih dni. Boj za avtonomijo se je prenesel zopet k zetenim mizam parlamentarnih taktikov. Začela se je kravja kupčija, kjer bodo klerikalci dobili gotove koncesije in gotove strankarske ugodnosti, kjer pa bodo in to je jasno zabarantali samoodločbo slovenskega kmečko-delavskega ljudstva. Kako resno mislijo klerikalci za avtonomijo, nam je najboljši vzgled dr. Brejca, ki je izjavil, da je za časa nesrečne Narodne vlade Slovenija imela popolno avtonomijo. Ni pa razjasnil dr. Brejca neke čudne zadeve, govori se, in to govore zelo dobro informirani ljudje, da je tedaj prišel neki telegram, v katerem je pristala centralna vlada na to, da se skliče slovenski pokrajinski zastop, ki bi šele bil prava podlaga samoupravi slovenskega delavsko-kmečkega ljudstva potom voljenih zastopnikov. In listi telegram je ostal v miznici gospoda dr. Brejca, ker so se klerikalci tedaj bali volitev, ker je bila še preblizu vojna doba, v kateri so oni z raznimi bojnimi hujskarijami, denunciacijami, agitacijo za vojna posojila itd., itd., izgubili vpliv med ljudstvom. Kaj je bilo s tem telegramom, širijo se o tej stvari tako kategorične vesti, da ljudstvo zahteva, da izve koliko je na teh stvareh resnice. Klerikalci so po vojni še enkrat prišli do veljave z geslom »Avtonomija«.

Toda niso nikoli jasno povedali, kako si predstavljajo to avtonomijo in danes, ko so skupno z Radićem omogočili radikalni vladi sprejetje najbolj protiljudskih zakonov, obračajo zopet naravnost — k vladnim koritom. Razumemo jih, konkordat (pogodba med našo vlado in katoliško cerkvijo) je pred durmi, oni hočejo doseči tam za klerikalizem (v interesu duhovščine) kar največ koristi, posebno hočejo velikanska veleposelstva raznih škofij in samostanov rešiti pred agrarno reformo, vemo, da zahtevajo klerikalni fabrikantje in izvozničarji vladi prijazno politiko, ker vlada daje liferacije in druge stvari, ki nesejo lepe denarce le takim ljudem, ki niso v opoziciji, vemo, da klerikalne gospodarske organizacije rabijo vladne pomoči in dobrohotnosti, je cela vrsta dejstev, ki silijo klerikalno buržuazijo k vladi. Dr. Korošec se da hvaliti po dr. Leskovarju že kakor listega, ki je zablil še pred Obznanom delavski pokret. »Le energičnemu (in krvavemu op. ur.) nastopu dr. Korošca se je posrečilo, da je štrajk (železničarski) in kratkem času zlomil. Železničarji in državni nameščenci še danes dobro občulijo v želodcih posledico Koroščeve »energije«.

Ladja klerikalne politike jadra z odprtimi jadrji, ampak danes še z zakrilimi lučmi, v pristan Pašičeve vlade, ampak ljudstvo, delavsko in ubožno kmečko ljudstvo Slovenije ne bo sledilo tej vožnji.

Delavsko in ubožno kmečko ljudstvo nima nobenih interesov na klerikalnih korilih, niti ne na cerkvenih veleposestvih, ono hoče sporazuma s srbskim in hrvatskim delavnim ljudstvom, ne pa barantanja z beograjsko čaršijo.

Delovno ljudstvo hoče popolno samoupravo slovenskega, hrvatskega ter srbskega delovnega ljudstva v lastni državi, ki bo članica Zveze kmečko-delavskih republik Balkana. Ono hoče, da odloča povsod samo, v občinah, v okrajih in v državi.

Ono si bo svojo gospodarsko in nacionalno svobodo priborilo v zvezi z delovnim ljudstvom Hrvatske, Srbije, Makedonije, Bosne in Bolgarske.

Ono ve, da bo boj težak in poln žrtev, ve, da kdor hoče svobodo, se ne sme strašiti žrtev in preganjanj.

Delovno ljudstvo Slovenije se bo oklenilo Neodv. del. stranke Jugoslavije ter se v njenem okvirju z delavci in kmeli Srbije, Hrvatske, Bosne in Makedonije borilo za konečno gospodarsko in nacionalno osvobojenje v okvirju »Federalivne zveze kmečko-delavskih republik na Balkanu«.

Boj proti fašizmu in nove izkušnje v taktiki enotne fronte v Nemčiji.

Medtem ko je v Italiji fašizem brezdvomno prekoračil višek svojega razvoja, se v Nemčiji nahaja na razvojni poli navzgor. Nemški fašizem razvija svojo silo v dve smeri. S pobijanjem vseh liberalnih in pacifističnih struj v buržuaziji sami stremi po nacionalni diklaturi »za osvobojenje naroda izpod tujega jarma« (francoskega imperijalizma). Ker je fašizem najbolj agresiven del ofenzive kapitala, orodje kapitalistične ofenzive proti proletarijalu, je njegov glavni sunek brezdvomno naperjen proti delavstvu. Boj fašistov velja komunistom in socialdemokratom. Tu uporabljajo teror nasproti komunističnim in socialdemokratskim organizacijam (razbijanje shodov, atentati na tiskarne, provokacije, ubijanje delavskih voditeljev) in drugič politično propagando med omahljivimi in indiferentnimi elementi proletarijata.

Najbolj odkrito nastopa fašistovski teror proti delavstvu v Bavarski, G. Sleziiji in Porurju. Na Bavarskem je dejansko državna oblast fašizem. Kar manjka fašizmu za zmago v celi Nemčiji je to, da ne temelji na dovolj široki socialni podlagi. To pa more povečati edinole tedaj, ako razširi svoj vpliv med proletarijat. Zato fašisti polagajo veliko važnost na propagando med delavstvom. In za to propagando imajo protikapitalistične parole: Na vislice z oderuhi in židi! Dol s špekulacijo, bankirji itd. Zato so v sporazumu s podjelniki nastavili po obratih vedno več fašistovskih študentov, oficirjev in lako dalje. Nemški fašisti hočejo lorej osvojiti — obralne svele, ker vedo, da potom tega pridejo v delavske množice.

Kako se bori komunistična stranka Nemčije (KPD) proti tako se razvijajočemu fašistovskemu gibanju? — Dokler se je fašizem omejeval samo na

oboroženo naslopanje proti proletarijalu, je proletarijal odgovarjal isto tako z nasiljem. KPD je lorej v tej dobi razvila svojo agitacijo predvsem za stvaritev proletarskih obrambnih čet brez razlike stranke. In sicer se te čete zbirajo po posameznih obratih (na 1000 delavcev 100 vojaško organiziranih). Zato se le čete imenujejo »Hundert-schaften« (stotnije). V teh stotnijah so lorej organizirani delavci vseh strank, ki so zastopane v doletni tovarni (komunisti, socialisti, sindikalisti, strok. organizacije, mladi delavci). Neposredna naloga teh stotnij je politično, prosvetno in propagandno delo. Ob provokacijah in terorističnih napadih fašistov se te stotnije alarmira in postavi v boj proti fašistom.

Tam, kjer je gibanje enotne fronte proletarijata močno, se sploh vsa fašistovska in nacionalistična zborovanja onemogoči in razbije.

Socialdemokratski voditelji se sicer večinoma branijo proti organiziranju skupnih proletarskih stotnij, ali delavstvo samo vedno bolj uvideva, da so neobhodno potrebne skupne stotnije. Tako postajajo proletarske stotnije vedno močnejši organ enotne fronte proletarijata.

KPD dosega vedno večje uspehe s taktiko enotne fronte, s tem da pri taktiki enotne fronte ne gleda samo na agitatorične, ampak tudi organizatorične rezultate. Ona skuša povsod stvariti močne organizacijske opore za enotno fronto (obratni svele, kontrolne komisije, sestavljene iz vseh delavcev, akcijski komiteji itd.). Tako KPD razširja svoj vpliv na vedno širše delavske mase in ta svoj vpliv ljudi organizatorično utrjuje. Okrog KPD so že danes zbrani organi enotne fronte kot aktivne postojanke revolucije.

Svetovni položaj.

II.

Kaj sledi logično iz dejstev, ki smo jih navedli v prvem odstavku?

Predvsem eno: da si stojijo interesi angleškega in francoskega velekapitala v diametralni nasprotnosti in da se razvija med angleškimi in francoskimi industrialnimi koncerni nepomirljiva konkurenca. In ker niso dosedanje vlade kapitalističnih držav nič drugega kakor izvrševalni odbori teh koncernov, se prenaša ta boj na svetovno politično polje in izziva oborožene konflikte in vojne med posameznimi kapitalističnimi državami, ali skupinami držav.

Sporazum med francoskim in nemškim ali pa med angleškim in nemškim kapitalom bo prej ali slej, v tej ali oni obliki dosežen, ako tega ne preprečila francoski in nemški proletarijat v skupni revoluciji. V ta sporazum silijo nemški in francoski odnosno angleški in nemški velekapital ogromne skupne

koristi. Združitev nemškega in francoskega kapitala, pa bo imela tudi za neizogibno posledico vojaško konvencijo med Francijo in Nemčijo, ker taka združitev francosko-nemškega kapitala se da samo s skrajnimi vojaškimi napori braniti proti Angliji, ki bo s tem zadeta v sredino srca.

Francija si je umela v svetovni vojni zelo večje pripraviti tla za to kapitalistično ekspanzijo. Ona je strla nemško konkurenco in spravila nemški kapital (z odvzetjem Alzaško-Loirinske, z okupacijo sarske kolline in z zasedbo ruhrske industrije) v tako situacijo, da mora paklirati z njo. Z razkosanjem Avstro-Ogrske in s svojo politiko na Balkanu si je pridobila celo vrsto vazalnih držav, ki jih je finančno tako zasužnjila, da so danes pravzaprav njene polkolonije. Ker so to, izvzemši Čehoslovaško, zelo primitive, industrialno in gospodarsko nerazvite dežele, si je s tem znatno razširila svoje tržišče in

Ko silno bo, kot veletok, množica v boj divjala, potem bo dan, potem bo dan, ko bo komuna vstala. Oblast v rokah se bomo vsi prek vseh dežel pognali. Planili bomo iz noči, roke si vsi podali.

Priredil Mile.

obenem zavarovala hrbel proli sovjetski Rusiji, ki je največja nevarnost taki kapitalistični ekspanziji. Poleg tega je Francija v tem času ogromno razvila svoja bojna sredstva. Njena armada je danes dosti večja od nemške pred svetovno vojno, svojo zračno floto razvija naravnost z neverjetno naglico in poročila govore o naravnosti neverjetnih francoskih iznajdbah zadušljivih plinov.

Anglija ni bila tako odločna v svojih ciljih. Po svetovni vojni sta obstojali med angleškimi kapitalisti dve struji: prva je bila mnenja, da preli angleškemu svetovnemu gospodarstvu največja nevarnost s strani sovjetske Rusije, ki ji revolucijonira vzhodne kolonije (Indijo, Turško), da je torej treba prepustiti evropski kontinent francoskemu vplivu ter porušiti s pomočjo Francije proletarsko zvezo sovjetskih republik. Izrazil predstavnik te struje je bil Bonard Law, katerega žrtve je bil Lloyd George. Toda tej struji je podkopala tla Francija z zasedenjem ruhrske kotline in s svojim naslopom v grško-turškem konfliktu, ko se je poslavlila odkrito na stran Turčije in torej proli kolonialnim interesom Anglije na bližnjem vstoku. Bonard Law je padel v tem momentu, ko je stavil sovjetski Rusiji ullahtum in ko je imelo priložnost oboroženega konflikta med delavsko republiko in Veliko Britanijo. Njemu je sledil Baldwin, angleški veleindustrialec, ki je takoj poravnal angleško-ruski spor ter se postavil na stran Cunovi vladi. Značilno za to novo angleško politiko na evropskem kontinentu je zlasti favoriziranje Ogrrov s strani Anglije in pa revolucija v Bolgariji. Sedanja revolucija v Bolgariji je delo angleške politike. Z njo hoče Anglija zabiti zagojzdo med Turčijo in Jugoslavijo. Gospod Pašić je hotel na ukaz svojih francoskih gospodarjev takoj intervenirati s svojo vojsko v Bolgariji in pomagati zopet Stamboljskemu na diklatorski stolček, ali mu je angleški poslanik v Beogradu izdrl pero iz roke in ullahtum novi bolgarski anglofilski buržuazni vladi je ostal nepodpisan.

Katera skupina evropskih koncernov bo zmagała v tem orjaškem kapitalističnem boju, je danes težko reči. Toda kakorkoli se bo obrnila sreča zmage, eno je gotovo: nasprotnost gospodarskih interesov med Anglijo in Francijo je tako veliko, da je izključen vsak sporazum mirnim potom. Značaj tega nasprotnosti je isli, ki je gnal leta 1914 centralne velesile v boj na življenje in smrt z entento. Ako zmagała Stinnes in »Comité des Forges«, bo uničena ali vsaj zelo omejena angleška težka industrija — in vojna med Anglijo in Francijo je neizogibna. Ako pa zmagała A. E. G. in Hapag s svojim Cunom in s pomočjo Anglije — potem je vojna med Francijo in Anglijo islotako neizogibna, ker potem bo uničen »Comité des Forges«. Francija bi se ne mogla izvleči iz ogromnih vojnih dolgov in njena zmaga bi se izpremenila v njen poraz, v njeno gospodarsko ruino. Druge trajne poti ni.

Seveda ta boj med Anglijo in Francijo ne bo ostal osamljen. Anglija ima svoje satelite (Italijo, Grško, Bolgarsko, Ogrsko in morda celo Ameriko) in Francija ima svoje trabante (Jugoslavijo, Rumunijo, Poljsko in morda Česloslovaško in morda, v skrajnem slučaju, celo Japonsko). Poznano je, da obstojijo ravno tako ogromna interesna nasprotnost med Ameriko in Japonsko. Svetovno delavstvo bo zopet imelo prelepo priliko, da se bori za »zlati svobodo«, za »čisto demokracijo« in za »milo domovino« — internacijonalnih hrustov in koncernov, internacijonalnih velekapitalistov.

Edino, kar preprečuje tem gospodom, da si ne skočijo v lase in da ne žrtvujejo Mamoni zopet nekoliko milijonov siromašnih delavcev in kmetov, je delavska Rusija, ki bo igrala v tem novem spopadu odločilno ulogo. Da ni nje, bi internacijonalni kapitalisti plesali že zopet nov krvavi ples in si na novo delili železo, premog, petrolej, volno, bombaž in žito.

Od svetovnega proletarijata je odvisno, kako bo izpadla ta nova delitev.

D. C.

Nacionalno vprašanje na seji kominterne.

Zinovjev je v svojem zaključnem govoru na seji razširjene eksekutive kominterne govoril tudi o nacionalnem vprašanju. Tu prinašamo kratko vsebino njegovega govora o tem vprašanju.

Kominterni ima še dve živi tradiciji iz 2. internacijonale; to sta: nacionalno vprašanje in vprašanje razmerja do kmetov. Mi se ne bojimo tega prizna-

nja. gotovo se ne sliši prav prijetno, če se reče, da v teh stvarih še segajo ostanki 2. internacijonale v 3. kom. internacijonale, ki je smrtna sovražnica 2. internacijonale. Ali mi moremo razumeti, da 3. internacijonale ni padla kar gotova iz neba, ampak ona je izšla iz nedrij 2. internacijonale. In mi moramo opozoriti na vse tradicije iz 2. internacijonale, da jim zamoremo napove-

dali odločen boj in da jih v najkrajšem času iztrebimo.

2. internacijonale je zastopala stališče »pravice samoodločbe narodov«, ki pa je ostalo le na papirju. L. 1914. je pa 2. internacijonale to parolo naravnost izdala. Ali na posameznih primerih bom pokazal, kako tudi poedine naše stranke malo store na polju nacionalnega vprašanja, kako slabo se izvršujejo tozadevni sklepi 2. kongresa kominterne.

Vzemimo angleško stranko! Tu imamo Indijo, Irsko in številne druge kolonije. In angleška stranka piše o vsem tem le tu pa tam, medtem ko popolnoma pogrešamo žive njene politične kampanje v tem tako perečem vprašanju za Anglijo. Ravnodušnost, svetlovni radikalizem — to je delo angleške stranke v tej smeri.

Nemška stranka tudi ni zavzela konkretnega stališča v ruhrskem vprašanju, s katerim bi mogla parirati nemškemu nacionalizmu. Ona bi morala z vsem pogumom izjaviti: Mi smo proti meščanski »domovini«, ali mi smo pripravljene braniti socialistično domovino in to bomo branili makar z revolucionarno vojno. Mi, nemški komunisti, zastopamo edini interese dežele, ljudstva.

V Jugoslaviji se je posrečilo v veliki meri Radiću i. dr., da so vsled nerazumevanja nacionalnega vprašanja od strani jugoslov. stranke ulovili mnogo delavcev v svoje mreže nacionalistični (separalistični) elementi.

V Češki obstojata sedaj dve komunistični strokovni organizaciji tekstilnih

delavcev, ki slojita obe pod komunističnim vodstvom ali sta razcepljeni vsled nacionalnega vprašanja. V eni so nemški, v drugi češki komunistični delavci.

Naše stranke se morajo znati boriti ne le za žurni delavnik itd., ampak tudi za osvojitve mas pod danimi okolščinami, one morajo vedeti, da je nacionalni problem v mnogih deželah eno naših najmočnejših orožij za zmagonosen boj proti obstoječemu režimu. Naše stranke morajo brezdvomno ostati delavske stranke, ali tudi te delavske stranke morajo razumeti, pravilno odgovorili na nacionalno vprašanje v vseh onih deželah, kjer je pereče.

Mi torej zahtevamo, da v onih deželah, kjer igra nacionalno vprašanje veliko vlogo, znajo naše stranke izkoristiti nacionalni elementi proti meščanskemu režimu. Na primer ruski boljševiki so znali izkoristiti proti Kerenskemu ukrajinske nacionaliste. Mi seveda nismo vzeli ukrajinskih nacionalistov v svoje vrste, ampak mi smo dejali: ko zavzamemo boljševiki, državno oblast, bomo osvobodili vse narode, ki jih je tlačil carizem, da bomo iztrebili caristične in Kerenskijeve tradicije, da smo za samostojno republiko Ukrajino. Če bi pa mi nasprotno rekli: Predragi ukrajinski kmetje, Marx je rekel, da nima proletarce nobene domovine, zato nas ukrajinsko vprašanje ne zanima, bi to ne bil niti marksizem, niti internacijonalizem, ampak navadna karikatura. In tak položaj imamo danes v mnogih državah in celo v Angliji, Franciji ter Belgiji. Za vsako stvar moramo pokazati določeno smer.

Kako je v Sovjetski Rusiji.

Po poročilu buržujskega konzula SHS.

ZLOČIN KAPITALISTIČNE BLOKADE. — ŽIVLJENJE BUJNEJSE KOT V CARSKI RUSIJI. — KDOR NE DELA, NIMA JELA. — PETROGRAD BREZ POLICIJE, PIJANCEV IN TATOV. — ZEMLJA REDU IN DELA. — ŽETEV BO OBILNA. — ŽELEZNICE OBRATUJEJO TOČNO. — VSE JE CENEJŠE KOT PRI NAS. — ISKRENA ŽELJA ZA SPORAZUM Z NAMI. — SOVJETSKA RUSIJA JE NEPREMAGLJIVA.

G. Supičič, naš oficijelni konzul v Odesi (Rusija) se je pred kratkim povrnil iz Rusije in podal zastopniku radikalnega (vladnega) lista »Vreme« v Beogradu sledeče zanimivo poročilo, katero je »Vreme« objavilo 2. julija na uvodnem mestu.

Naš »Slovenski Narod« in še bolj naš »Naprej« imata anonimne dopisnike, ki pišejo o Rusiji tako, da človeku kar lasje na glavi vstajajo, ko čita te izmišljene grozote. No »Narod« in pa »Naprej« že vesla zakaj tako pišeta, samo da jima nese, drugo se pa najde ali pa izmisli.

»Vreme«, ki je poluradni list današnje vlade, piše:

»Trije momenti so bili v Rusiji grozni. Prvič: anarhija takoj po revoluciji, drugič: državljanska vojna (Vrangel, Kolčak, Denikin) in tretjič: glad, o katerem je govoril cel svet. Glad pa je bil zadnja postaja trpljenja velike Rusije. Velike so bile grozote gladu in nepopolno trpljenje ljudstva. Slanoval sem na Irgu Karla Marksa in vsako jutro sem slišal streljanje. Čeka je vsako jutro spravljala s sveta po par ljudi, ki so se zagrešili na zakonih revolucije.

In še nekaj groznejšega sem čul, kar

LISTEK.

D. Ann:

Govor slovenski inteligenci.

Dolgo časa se že pripravljam, da bi izpregovoril tudi vam golo besedo.

Odkar sem se povrnil v domače kraje, nosim to besedo v srcu. Nisem čakal z njo morda radi tega, ker si je nisem bil še dovolj svesten, ali zato, ker nisem našel primerne forme za njo, zakaj kdor hoče govoriti jasno, temu se ni treba loviti za obliko. Govoril vam nisem zato, ker nisem imel časa, ker sem imel pred seboj tisoče in tisoče ukažljivih ušes, ki so za dobro in pametno sprejemljivejša, brez predsodkov in nepokvarjena in čijih nosilci so odločilnejši faktor v razvoju našega sodobnega socialnega in kulturnega življenja, kakor vi drugi. Tem poslednjim nisem govoril zama, pa mogoče bo tudi pri vas padla katera na rodovitna tla.

Toda kdo ste vi, katerim velja danes moja beseda?

Slovenska inteligenca. Zelo megljen pojem pri nas in da ne bo med nami neljubega nesporazumljenja, vam hočem najprej jasno povedati koga mislim pod tem, do danes pri nas neopredeljenim izrazom.

Slovenska inteligenca niso niti slovenski profesorji, niti slovenski inženjerji, niso slovenski zdravniki in še najmanj tisti, ki se pode na kakih visokih ključah po Ljubljani in njeni okolici, ne slovenski advokati, ne slovenski notari — ta dva stanova še manj med vsemi ostalimi — ne drugi visoki uradniki, med katerimi so juristi poslednji, ne sodniki in ne duhovniki. Slovenska inteligenca so tisti ljudje, ki v slovenskem jeziku ustvarjajo nove ideje in nove načrte za naše skupno duševno in socialno živ-

ljenje. Oni niso vezani na stan — če so resnični, prav pravi inteligenti, stanu niti nimajo — niti šole. O, menda ravno današnje naše šole so krive, da imamo tako zelo malo inteligence. Prav gotovo pa je, da se inteligenca v šolah ne pridobi, prav često pa ubije in zapravi.

Inteligenca nima torej s slanom in šolo prav ničesar opraviti. V splošnem je najsiromnejši znak, da ni še inteligent, kdor si je pridobil doktorski naslov. Resničnim inteligentom so take pridobitve balast, nadlega in zamuda časa in si ga pridobe, ker to zahteva vladajoči razred.

Idejno delo razlikuje inteligenta od manualnega delavca. Po produktih tega dela sodimo njegovo vrednost za človeško družbo. Novost napram obstoječemu in dinamična moč njegovih, podanih nam idej v ustroju človeške družbe ali vsaj v delu te, kateremu pripada, je merilo za individualno jakost inteligence.

Vsi ljudje torej, ki ne ustvarjajo novih idejnih produktov, novih načrtov, ki ne vplivajo dinamično na razvoj duševnega stanja, kulture, naše družbe, so manualni delavci.

Inženjer, ki ne ustvari nikoli nobenega idejnega novega načrta, ampak samo kopira stare in jih prilagodi danim razmeram, je risar, polir — je manualni delavec. Zdravnik, ki zdravi in operira samo po šablona svojih prednikov, je manualni delavec. Jurist v birokratičnem uradu, ako sicer nič duševno ne producira, je prosti register — je manualni delavec. Advokat in notar, brez drugega posla sploh nista delavca, ker ne vršita družabno potrebne dela. Ta dva spadata tja, kamor trgovci — t. i. med pijavke človeške družbe. Inteligent pa je tudi tovarniški delavec, ki speni po svojem trdem delu navdušeno proletarsko pesem, ali napiše isker članek, v katerem razmotriva vzroke trpljenja proletarskega in daje navodila, po katerem se mora proletarijat ravnati, da se reši trpljenja in suženjstva v katero ga je pahnilo kapitalistično meščanstvo.

Uradništvo, ki prišteva sebe tudi inteligenci, dela to iz nečimurnosti in lo ničemu socialno slrašno drago plačuje. Kapitalistično meščanstvo zlorablja to njegovo slabost, da ga vklepa v svoj voz in tako tvori pisarniški delavec privesek kapitalističnega razreda. Dve močni verigi je skoval kapitalizem, da si trdno priklopi delavce — registerje k svojemu vozu: Uradniško lestvico in pa slrašno zavarovanje v obliki penzije. Toda doba svetovne vojne, v kateri je stopnjeval kapitalizem vsa svoja dela, ves svoj sestav izkoriščanja do skrajne mogočnosti, do absurda, je pokazal tudi ti dve ustanovi v svoji pravi luči, in danes sta izgubila činovniška lestvica in penzija svojo privlačno silo. Ti dve ustanovi nista več vabljiva privilegija za naše pisarniško delavstvo, zakaj gospodje nadsvetniki, nadinspektorji in kakor se vsi ti lepi naslovi glase, ne morejo s svojimi plačami več vzdrževati svojih družin in se bojiijo tudi vpokojitve, ker jim tam odpadejo doklade in diete in tako vendar le prihajajo počasi do spoznanja, da ne spadajo v kapitalistični razred, kateremu so do sedaj služili s pasjo udanostjo in suženjsko zvestobo. Organizirano tovarniško delavstvo je danes bolje plačano in ima večje upanje za bodočnost kakor delavstvo — uradništvo in je danes tudi socialno bolj sposoben in bolj čistilni stan in to ni moglo ostati brez vpliva na uradništvo. Počasi prihaja do spoznanja, da mu je spas samo v delavskih vrstah in čudo vseh čudes — kljub svojim zagalnim zgodovinskim tradicijam je danes uradništvo bližje delavski masi, kakor pa naša inteligenca.

Tudi ovratnik in zlikana židovska kravata nista še dovoljna znaka inteligence; razliko med manualnim (ročnim) delavcem in inteligentom označujejo torej proizvodi njihovega dela.

Kajpada, tudi inteligenca ni nič drugega kakor delavec, toda posebna kategorija delavstva. Njej pripada naloga, da vodi vse družabno delo, mu kaže nova pota in daje delavskemu življenju vedno nove impluze.

In to delo ni niti bolj, niti manj važno za človeško družbo. Samo zase, brez materialnega dela je družabno brezsmiselno in brez cilja. Najlepši, najpopolnejši, najzornejši načrt za katerosibodi zgradbo bi bil brez smisla, ako ne bi imeli manualnih delavcev, da ga izvršijo. Iznajdbe pare, plinov, elektrike itd. bi nam nič ne pomagale, ako bi ne imeli kovačev, ključavničarjev, monterjev in drugih, ki nam postavljajo tovarne, železnice, napeljave, stroje itd.; v katerih pridejo te prirodne sile do svoje veljave kot korisne sile za človeško družbo. Zato pa socialno inteligent ni več vreden od manualnega delavca in ta ni manj vreden od onega. To je delavec inteligent, ki mora vršiti v človeški družbi ravnofako svojo določeno nalogo, kakor vsak drugi delavec.

V času sodobne svetovne revolucije označuje tega delavca le to: on je za svoje delo najslabše plačan, najbolj gladuje, procentualno je najslabše politično orientiran in najbolj konservativen.

Največja sreča za človeštvo je, da je ta najbolj izkoriščevana kategorija delavcev fizično slaba in po številu majhna.

Tako razumevam jaz inteligenco in tej inteligenci hočem v tem rdečem razpoloženju govoriti.

Urdimo najprej en pojem. Odkar sem začel čitati vaše duševne proizvode in odkar sem v stiku z vami, mi neprestano pišete, pojele in pripovedujete o narodu. Pripovedujete mi vse mogoče o njem, a predvsem dvojce: da ga moramo ljubiti in zanj delati. Če pa si polkličemo golove vaše stvari in svoje doživljaje v spomin, potem mi je jasno, koga pravzaprav mislite s to besedo: narod, koga priporočate v ljubezen in za koga naj delamo. Vodnik, Prešeren, Simon Gregorčič, Aškerc, Tavčar, Pater Hugolin, cela vrsta naših univerzitetnih in drugih profesorjev itd. — gotovo vsi ljudje, ki so delali za slovenski narod jaz grem n. pr. mnogo med naše rudarje, — in rudarji so gotovo narod — pa jih vprašam:

ne bom mogel pozabiti, pa če bi živel večno. V dvorcu barona Masa je bila kirurška bolnica in cel dan se je iz bolnice slišalo strašno vpilje in kričanje. Kaj je bilo? Tu so se vsak dan vršile operacije brez kloroforma. Nesrečnejšem so žagali noge ali roke, rezali jim meso iz živega telesa, brez da bi jih mogli preje omamili s kloroformom. Blokada Rusije ni dopustila, da bi prišel v Rusijo tudi gram kloroforma.

No danes po pelih letih velikih muk in lrpjenja je življenje v Rusiji normalnejše in bujnejše kot kedaj popreje. V Rusiji danes vse dela. Kdor ne dela, ni ma jela. Delo je ruskega človeka popolnoma preobrazilo. Mnogo je k temu pripomogla tudi prepoved vživanja alkohola. Človek ne bi verjel, a resnica je, da je Petrograd danes brez policije. Ona ni več potrebna. Talvine so zelo redke in Rusija, katero smatrajo danes za državo anarhije, služi lahko vsem ostalim državam za primer dela in reda.

Letos je obdelano 50 odstotkov več zemlje, kot lani in žetev bo obilna. — Izvoz žita bo velik. Zeleznice obratujejo točno. Iz Petrograda do Odese potujejo lahko v spalnih vozovih, z jedilnimi vozovi, ki služijo lahko za vzgled čistoče in udobnosti. Živi se prav poceni. Dobro kosilo slane 2 milijona rubljev, kar je 8—10 dinarjev naše vrednosti. Trgovine so odprle. Gosilnice in kavarne so v lepem redu in

čiste. Gledališča in varijeteji so polni ali nič več ni nekdanjega razvratnega in razsipnega življenja.

Rusija napreduje in ozdravlja. Današnja sovjetska vlada ima zaupanje velike večine ruskega naroda in ni je moči na svetu, ki bi zamogla premagati današnje Rusije. Verujte mi, da vsak Rus od prvega voditelja do zadnjega kmeta iskreno želi, da bi prišlo do sporazuma s Srbijo in ako bi se zopet oživila ideja slovskega zajednice. Ta sporazum pa ne bi smel biti lrgovski in spekulativni trik, to lahko delajo Angleži, ampak popolnoma iskren sporazum med Slovani. To bi Rusi razumeli in nas vzljubili.

To je poročilo konzula, ki je živel leta in leta v caristični Rusiji in preživel tudi zadnjih pet let revolucije v Odesi. On je vse preje, kot komunist in socialist, ampak kot državni uradnik je smatral za svojo dolžnost, da poroča resnico.

V naši deželi so pa gošavi ljudje, ki prosliluirajo besedo socializem in širijo najpodlejša obrekovanja proti proletarski Rusiji. Med temi agenti buržuazije se odlikuje posebno »Naprej«. — Vsakemu zavednemu delavcu je jasno, kaj ima za storiti. »Naprej« hoče v službi svojih buržuaznih ineratodajalcev zaslužljati delavske vrste, zato v boj proti tej cunji.

»Naprej« mora ven iz vseh delavskih hiš!

Nekaj izbranih cvetk iz kongresa v Hamburgu.

(Združitev 2. in 2½ Internacionale.)

Na kongresu v Hamburgu govorne govore je socialdemokratski fisk obrezal ali pa važne pasuse zamolčal. Zato tista mesta, ki so posebno značilna, objavljamo mi.

Hillquit (Amerika) govori: »Mnogo se govori o tem, da stopamo mi (2½ internacionala) z 2. internacionalo v zakon razuma. (Vernunftlehre.) Znano je, da takozvani zakoni iz razuma niso niti srečni, niti razumni. Zelen bi nekaj ljubezni prinesel v ta zakon.

Reakcija dela združeno (Ledebour dela medklic: S pomočjo vladnih socialistov.)

Czernak (Čehoslovaška) napada krepko čehoslovaško socialdemokracijo, ki je pogazila pravico samoodločbe, se zvezala z najbolj reakcionarnimi meščanskimi strankami, vodi militaristično in imperalistično politiko, zasedbo Poruhija opravičuje in izdeluje delavstvu sovražne zakone.

»Da«, govori dobesedno, »oni so bili zaščitniki in iniciatorji izjemnih zakonov.« (Ledebour vmes: In z njimi hočete sklepali poroko iz ljubezni (Liebesheirat?)

Schmidt (Švica) povdarja, da se je dunajski program izrekel odločno zoper socialpatriotizem.

On govori izrecno, da s socialpatrioti ni mogoča združitev.

»Danes pa povdarja Friedrich Adler, da je bila ustanovitev 2½ internacionale cilj, zgraditi z drugo internacionalo eno skupno internacionalo.«

Steinberg (levi socialrevolucioner):

Hillquit je govoril, da bi rad sklenil z drugo internacionalo ljubezenski zakon. Proti takim, ki imajo takšno ljubezen, se bojujejo zaman celo bogovi. Abramovič je zato poskusil, da navede pametne vzroke. Slabo ulogo si je nadel in igra le »advocatus diaboli«. Da bi dosegel uspehov, je izpustil dva napada na boljše in nas leve ter nas zaznamoval kot konfrarevolucionarce. Dokaženi, da je isli aplavs, ki ga je dosegel tukaj, imel tudi na kongresu 2. internacionale. To dokazuje, da je Abramovič zrel za London. On je duševno dele 2. internacionale, zato se vrača domov v materino naročje. Dunajska delavska vzajemnost (Arbeitergemeinschaft) je hotela v začetku biti točka za kristaliziranje strank revolucionarnega razrednega boja. Morala bi iskati sporazuma z revolucionarnimi strankami, ki so združene v 3. internacionali. Ko pa se je na berlinski konferenci nudila prilika za to, je dunajska delavska vzajemnost, žalibog, odrekla. Govori se nam, da postoji neka zgodovinska potreba, da se združimo z 2. internacionalo. Nobeno izdajstvo nad socializmom se še dosedaj ni dogodilo, ki bi se ne dalo zgodovinsko pojasniti. Izdajstvo nad socializmom je še vedno bilo od »zgodovine zavisno«. Abramovič pravi, da je ruska revolucija bankrot. Moram mu povedati, da še ruska revolucija

ni propadla in da se še bo od nje slišalo. Ali reči moram, in ravno na tem internacionalnem kongresu se mora povedati, da unajgo moralno pravico krizirati revolucijo le hste socialistične stranke, ki so začele uredničevati socialistično revolucijo. Vi vsi ste vendar le stranke legalnega reformizma. Kdor nima poguma, da bi začel revolucijo v lastni deželi, naj bo s kritiko tudi nekoliko previdnejši. Naša stranka ima pravico, da krizira, ker se je aktivno udeležila revolucije od februarja do oktobra. (Medklic: Imate li mase za seboj?)

Govorilo se je o tem, da se moramo združiti z 2. internacionalo, ker ima ta v svojem laboru mase. Ali se pa ni med vojno dokazalo, da so bile ravno največje stranke mas, ki so zapadle socialpatriotizmu? In ali v Zimmerwaldu in Kienthalu ni bilo majhno število sodrugov zaslopanih? Ali vi imenujete to politiko, če se vedno beži tja, kjer je največ mas?

Kot drugi vzrok za združitev se navaja, da danes v celi Evropi divja reakcija in da se moramo zato združiti. Moram vam povedati to: Ako že govorite o reakciji, potem iščite to reakcijo tudi v vrstah naših lastnih strank. Ali veste, kaj je druga internacionala? (Bernol in Golouh in drugi, poslušaj! Op. ured.) Druga internacionala je bila in ostane internacionala organizacija vsega purgarskega (dobesedno: alles Spiessbürgerlichen), ki tiči v delavskem razredu. Glavni faktor sedanje reakcije tvorijo socialdemokratske stranke 2. internacionale. Tisti list v Nemčiji, ki najbolje podpira buržuazne interese, je »Vorwärts«. Dunajska delavska vzajemnost bi naj bila organizacija revolucionarnih duhov. Danes pa prihaja in govori: Da, reakcija divja in mi se moramo združiti z 2. internacionalo. Pri tem pa se pozablja, da je ta reakcija ravno plod vseh napak in zločinov listih socialpatriotično-reformističnih strank, s katerimi se hočete združiti. Le oglejte si te velike stranke mas druge internacionale. Kaj je naredila angleška Labourparli, da bi obvarovala sovjetsko Rusijo vojne? Macdonald je rekel, da ne dopusti, da bi socialistična Rusija v njih kolonijah uganjala propagando. On hoče kolonialno suženjstvo ovekovečiti. Kaj je storila delavska stranka za Irce? Kaj se zgodi po spojitvi, si lahko vzamete vzgled pri nemških neodvisnih. Tudi oni so trdili, da se morajo združiti s socialdemokrati ter tako za delavstvo naredili nekaj velikega. Kakšen sad je prineslo to združenje delavstvu? Ne samo, da niso ničesar dosegli, nego so tudi za ta »ničesar« žrtvovali svojo neodvisnost. Oni mislijo sicer, da so še neodvisni, so pa že dolgo odvisni. Mislite, da se bo iz te združitev izcimilo kaj boljšega? Ni nobene vzroka, ki bi potrebo le združitev dokazoval. Intenacionalni položaj je zelo resen. Vsak dan se lahko pričakujejo vojni zapletljaji. V tem položaju bo najprej nova internacionala odrekla, medtem, ko bo Rusija postala, to vas lahko zagotovim, še veliki faktor v svetovnem revolucionarnem razvoju. (Veliki nemir med zborovalci.)

Pavel Faure (Francoska). Moramo gledati z zaupanjem na novo internacionalo. Kdor nima vere, nima tudi nobene politične usmerjenosti.

Ko se stopa v zakon, se ne sme opljuvati neveste in tašče.

Ledebour. Vi mislite, da s formalnim združenjem goljufov to ednost dosežete. Bilo je zelo zanimivo slišati govornike iz Poljske in Čehoslovaške, ki pričajo, s kakšnimi elementi se hočete združiti. (Bernol in Golouh, čujta, čujta! Op. ured.) Po njih delih jih moramo šteti med najzlobnejše fa-

šistsvske organizacije. In s temi se hočete internacionarno združiti k skupnemu boju in še se bahate s tem, ker mislite, da je to znamenje, da ste v resnici prenapolnjeni z revolucionarnim, internacionalm duhom. Rečem vam, da je to znamenje, da možnost podcenjujete in da vi, ako se s to reakcionarno Poljsko stranko socialistov in čehoslovaško socialdemokracijo združite, s pobratenjem zgubite vsako možnost podati revolucionarne ideje ljudstvu. V Nemčiji vas je združitev takorekoč privedla v vladno skupnost z meščanskimi strankami; socialdemokrati sede v vladi, ki drži roko fašistsvskim stremljenjem. Ako gre Severing tudi sedaj proti fašistom, jih je v začetku vendarle pustil se povzpeti visoko in tudi njegov najnovejši odlok, naperjen zoper proletarske sfofne, je v prid fašistom.

(Hilferding vpije razburjen in ponavlja: »To ni res!«)

Ledebour nadaljuje: Ali je še sploh kdo tukaj, ki si upa zanikati, da ta severingov odlok ni v prid reakciji?!

Naj nas od komunistov loči kar hoče, jaz vedno zopet povdarjam, da nas s komunisti veže neizbrisno sveto krvno pobratimstvo skupnih revolucionarnih bojev. Pa tudi v prihodnjih bojih bodo naši zavestniki. Ako je tudi združitev s komunisti nemogoča, mi še vedno ne moremo smatrali za združitev proletarijata, če se vi vežete z raznovrstnimi oportunisti.

(Op. uredništva. To so bili važnejši govori na kongresu, kjer se je sklepalo za razpust 2½ internacionale in sklenila končno združitev z 99 glasovi za in 6 proti. Na račun druge internacionale in nje duševnih očetov so padale bridke besede. Ali jih priobči »Naprej« in »Enakost«?)

Internacionalni pregled

Hohenzollerci se gibljejo.

Kljub vojni, ki je baje končala s porazom Hohenzollerskega imperijalizma je danes cel Balkan pod vplivom Hohenzollersko-Koburške rodbinske politike. Hohenzollersko-Koburški dvor v Bukarešti je v ozki zvezi z nemško reakcijo, kar najbolj pričča pismo, ki ga je pisal hohenzollerski knez Wilhelm rumunskemu kralju Ferdinandu Hohenzollerskemu in kjer mu natanko poroča o pripravah nemških monarhistov v Nemčiji. To pismo le dokazuje, kako enofna je fronta zmagovitih in poraženih vladarskih hiš. Še lepše podrobnosti je razkril monakovski proces proti nekaterim francoskim špijonom, ki je dokazal, da so bile nemške fašistsvske organizacije denarno podpirane od Poenkarejeve Francije in tudi od vseslovsanske Čehoslovaške, ki je narodnosocialistična - socialpatriotska ekspozitura Živnostenske banke. Od Wilhelma in Ferdinanda Hohenzollerca pa do vseslovsanskega lakaja francoskih bank Beneša je vsa svetovna reakcija tesno zvezana. Cel ta nacionalistični švindal, s katerim slepijo reakcionarci ljudstvo, nima drugega namena, kakor ta, da zakuje njih pravi namen — ki je še večje zaslužjevanje delovnega ljudstva po internacionalnem velekapitalu.

Zopetno ukinjenje in zasedba »Lavoratora«.

Zadnji dogodki kaj jasno pokazujejo, kako je kapitalistom in celokupni reakciji delavsko časopisje In v očesu. In posebno jim je In v očesu ledaj, ko se prične delavstvo gibati proti nadaljnjemu znižanju plač, proti poskusom buržuazije ga še bolj zaslužiti. Realni povod tega ponovnega vala reakcije liči v tem, da se delavstvo upira novi pogodbi, katero so sklenili fašistsvski sindikali z delodajalci proti volji delavstva. In ker vrši delavsko časopisje v takih trenotkih tisto vspodbujevalno delo, ki ga mora naravno vršiti, ga vlada kar enostavno zatre.

V noči od pelka na sobolo, ko se je list slaval, so se predstavili v tiskarni »Lavoratora« organi tržaške policije, ki so sporočili odlok kvesture, glasom katerega se »Lavoratore« ukini za nedoločen čas.

Kakor je že navada tržaške policije, se ni navedlo nobenega tehtnega vzroka. Na zahtevo prisolnih sodrugov, da naj se pojasni vzrok tega, se jim je kratkoma odgovorilo, da je kvestura sporočila o tem centralni vladi in da pričakuje nadaljnjih navodil.

V naslednji noči, od sobote na nedeljo, so pa bili prostori »Lavoratora« po vojaštvu zasedeni. O času zasedbe se nima sicer še nikakih izgledov. Drugi enaki slučajji pa nas učijo, da trajajo take zasedbe navadno dolgo.

FRANCOSKA.

Francoska komunistična stranka je bila dolga leta precej slaba. Notranji boji so jo ovirali. Imela je veliko voditeljev prejšnje socialnodemokratske stranke, ki nikakor niso bili disciplinirani ter so ovirali vsako delo. Letos se je s pomočjo internacionale izvršil razkol in stranka se je rešila vseh teh centrumških advokatov in časnikarjev. Večina njih je že na najboljši poti v reformistične vode, nekateri izmed njih, tako bivši strankin tajnik Frosar, pa so osnovali neke vrste svojo stranko, ker se zaenkrat pač sramujejo preiti takoj v malomeščanke

»Ali poznate Vodnika, ki je delal za vas?«
»Vodnika? Tu ni nobenega Vodnika, mogoče se piše v kočevskem revirju kdo Vodnik.«

»Ne, ne,« popravljam jaz, »pesnika Vodnika?«

»Ali poznate Prešerna?« vprašam naše kmete.

»Da, Prešerna poznamo, stoji v Ljubljani pred frančiškansko cerkvijo.«

»Dobro, ali ste čitali njegove pesmi?«

»A, on je pisal pesmi?«

Našim kmetom se dobro zdi, da je pisal Prešeren pesmi, ali čital jih je redko kdo. Morda eden na desettisoč.

»Ali poznate Tavčarja, kmetje moji?«

»O, da, dr. Tavčara pa že poznamo. Ta je advokat v Ljubljani.«

In tako bi šlo to še naprej za vso našo literaturo, za vso našo glasbo, za vse naše slikarstvo in za vse naše znanstvo.

Drugačne odgovore bi seveda dobil v mestu.

Oprosite mi lorei, draga moja inteligenca, za kateri narod poiete vi svoje pesmi, pišete vi svoje romane, skladate svoje napeve, slikate svoje slike in pišete svoje učene znanstvene razprave? — Imenujete li vi narod teh par desetisoč ljudi, ki sede po ljubljanskih in mariborskih zakajenih kavarnah, pri »Fajmoštru« in pri »Belem volku«, ali je vaš narod ona črna delavska in kmetjska masa tam zunaj?

Ako imenujete narod ono črno maso tam zunaj, potem je vaše delo kaj čudne vrste, zakaj ta masa proklete malo ve za vas in malo občuti vaše delo.

Pač pa vem, da ta črna masa dela za vas, draga inteligenca, in da vi to delo vse drugače občutite. Ako počivajo samo en dan v trboveljskih rudnikih krampi in lopate, ste vi vsi zmešani in se derete po vseh svojih časopisih, da se podira in ruši Jugoslavija.

Bilo je tam po zimi in po ljubljanskih ulicah sta tavalala dva makedonska kmeta — komunisti. Iskala sta »Narodni dom«. Vstavila pred pošto nekega inteligenta in

ga vprašala:

»Gospodine, kje je tu v Ljubljani »Narodni dom?«

Gospodin inteligent jima navdušeno pokaže »Narodni dom« in bratoma od Prilepa je zaigral v prsih srce:

»Evo ti naših Slovincih, kako ponosno palačo imajo za svoj »Narodni dom«. E, naravno, civilizovan in industrialen narod, li Slovinci!«

In stopila sta v »Narodni dom«. V prilličju na desno in levo vse polno veselih mladih gospodkov in gospodičen, ki so izgledali kaj malo »narodno«. Toda mogoče je delavstvo v ti zlati Sloveniji že tako napredovalo v svojem blagostanju in v svoji civilizaciji, da ima bele roke ko sneg in se oblači v svilo, kakor žene in devojke makedonskih verižnikov.

»Prosim, dovolite kje je tajništvo krajevne politične organizacije?«

Mlad gospodič, začuden nad prečudnim vprašanjem in makedonskima kmetoma:

»Kakšno politično organizacijo iščete?«

»Vašo, socialistično,« odvrnela skromno kmeta.

»Našo...? Socialistično...? Tu... v »Narodnem domu« socialistična organizacija...?«

In ne vem, kdo se je bolj čudil tej situaciji, mladi gospodič ali naša makedonska kmeta?

Kaj torej imenujete vi slovenski narod, gospoda moja?

Vi ste nekoliko v zadregi s tem vprašanjem, toda jaz nimam mnogo časa in zato vam bom pomagaj pri tem enostavnem odgovoru.

Slovenski narod je skupina vseh onih ljudi, ki pravijo, da je njihov materni jezik slovenski in ki ne izkoriščajo tujega dela v svoj dobiček. Vsi drugi pa, ki tudi pravijo, da je njihov materni jezik slovenski in izkoriščajo tuje delo v svoj profit, so pijavke slovskega naroda.

Ogromna večina slovskega naroda ne ve prav nič za najlepše produkte vašega duha in tisti del večine, ki se jih končno

vendarle poslužuje, jih ne razume, slabo razume ali napačno razume — ker so ustvarjeni v njej tujem duhu. Vi ustvarjate svoja duševna dela za ono ogromno manjšino, ki sem jo nazval pijavkam slovskega naroda.

Včeraj še je bil krog vašega slovskega naroda mnogo večji. K fabrikantom in trgovcem šta se združila še uradnik in študent. Vše pesmi in vaše povesli sta čitala tudi še uradnik in študent. Danes nimata več časa za to, danes morata v svojem prostem času pridno veržiti, da si ohranita golo življenje, ali pa morata sedeti za te svoje »grehe« v ječi. Včeraj ste pisali drame in skladali akorde tudi za uradnika in študenta, danes so še del malih fabrikantov in malih trgovcev požrli veliki fabrikanti, banke in verižniki in vaše drame, vaše opere in vaše koncerte zasedajo za drag denar samo še velefabrikanti, verižniki in ravnatelji bank, ki so gledališča kratkoma vzeli v zakup, jih tako podražili, da uradnik in študent samo še ponoči, ako jih slučajno ne mori preveč glad, sanjata o dramah, o operah in koncertih. In še nekoliko naprej v tem razvoju, pa boste postali vsi vi možje duha, vi inteligenca, popolnoma nepotrebni, ker za te vaše kulturne goste bo kmalo v polni meri zadostoval tudi ta kinematografski material, ki je dosedaj srečnemu človeštvu dvajsetega veka na razpolago. Slika bo nadomestila fotografija, muziko gramofon in tehničnih iznajdb imamo tudi že dovolj, da zadovoljimo vaš presrečni narod, ki se vedno bolj in bolj krči in ki bo menda končal v ravnatelju ene same banke, v gospodarju ene same tovarne in v enem verižniku.

Do tej poti hodi vaša kultura in to je vaša narod.

Moj narod pa je delavec.

(Dalje sledi.)

Organizirajte se!

le vodstvo armade, politika proti inozemstvu, zunanja irgovina so skupne. razen centralne vlade »Sveta narodnih komisarjev, obstoji poseben odbor, ki ga tvorijo po dva voljena zastopnika posameznih narodnosti. Vsak zakon in odlok je veljaven šele tedaj, če ga potrdi odbor teh narodnih zastopnikov.

Tako je sovjetska Rusija edina država v Evropi, kjer ima res vsak narod in vsako pleme svojo popolno samostojnost in državnost. To pa je le mogoče zato, ker je uničena buržuazija vseh teh plemen in narodov. Buržuazija mora širiti narodno in plemensko mržnjo, ker iz nje kujje profile. Prvi predpogoj za doseglo nacionalne samostojnosti je, da delavno ljudstvo mest in vasi vzame vso oblast v roke. To se je zgodilo edino v Rusiji in zato je danes le v Rusiji tudi mogoče, da so vsa plemena in vsi narodi res popolnoma samostojni.

Novi italijanski konzul

Viazensini je prispel le dni v Moskvo. Viazensini je naslednik odpoklicanega Amadorija, ki se je kompromitiral v znanih telegramih v Rim, kjer je hujskal na vojno proti Rusiji.

Uspeh ruskega žilnega posojila

Iako ogromen, da so že razprodane serije za drugo žilno posojilo na 60 milijonov pudov. Sovjetska vlada je sklenila izdati tri nove serije na 30 milijonov pudov. To je velik uspeh za konsolidacijo Sovjetske Rusije.

Rusko-francoski irgovski odnošaji.

Predsednik francoske delegacije Duverget je v Moskvi povedal, da se vrača iz Moskve v Francijo ter pelje s seboj celo vrsto pomembnih načrtov pogodb. Duverget je pri tej priliki izrazil prepričanje, da bo francoska vlada končno priznala Sovjetsko Rusijo. Pogajanja o petrolejskih koncesijah, ki so zelo važna za Francijo, omogočajo doseglo tega cilja.

Patrijarh Tihon

Izpuščen iz ječe vsled pisma, ki ga je pisal višjemu državnemu pravdnikstvu, v katerem je pripoznal, da je bil pod vplivom monarhistov in je pod tem vplivom deloval zoper sovjetsko oblast. Sedaj je spoznal, da ni ravnal prav in prosi, da bi to njegovo izjavo pri obravnavi, ki se bo vršila proti njemu, prečitali. Višji sodni dvor je vsled te izjave odredil, da se pusti Tihona na svobodo.

Patrijarh Tihon je v pogovoru s časnikarji rekel, da je vse laž, kar so trdili inozemski časopisi, češ, da se ga muči v zaporu. »Meni, pravi patrijarh Tihon, »se ni skrivil niti las, ravnaje z mano je bilo dobro. Nobenih omejitev nisem čutil, razen, da se bil zaprt in da se mi ni dovolilo maševati. Prepričan sem se, da je moje prisojevsko stališče bilo nevredno mojega stanu in da mora cerkev biti nepolitična. Kar se pa tiče cerkvenega koncila, ki me je odstavil, izjavljam, da tega ne priznavam.« V svoji prvi pridigi po osvoboditvi iz zapore je nastopil ostro za ločitev cerkve od države in da ne prizna sklepa cerkvenega zbora, ki ga je odstavil od dostojanstva patriarha.

Ameriški senatorji v Rusiji.

Ameriški listi prinašajo mnenja ameriških učenjakov in državnikov, ki so deloma preplovali velik del Rusije, da se seznanijo s temošnjimi razmerami. Po brežičnem brzojavu senator Broockhart poroča, da je videl na svojem potovanju neizmerno poljane cvetočega žita, ki obeta izvanredno dobro letino, ki bo mogočno vplivala na svetovni trg. Govorili so z mnogimi uglednimi ruskimi voditelji, kateri so napravili na Amerikance globok vtis. Vlada je dala vsem ameriškim obiskovalcem dovolj časa na razpolago, da si ogledajo razne ustanove, industrijo in irgovino in delovanje sovjetske vlade. Tudi poročila ostalih so jako ugodna in niti eden ne nastopi proti delavski vladi, kateri morajo nehoče priznati velike sposobnosti, posebno pa poštenost in iskrenost voditeljev.

Iz vseh teh dogodkov zadnjih dni se razvidi, da se pripravljajo v Ameriki velik preobrač v stališču vlade in vse javnosti napram delavski državi.

Ruska zvezna ustava ratificirana.

Vseruski Izvrševalni Odbor je zvezno ustavo sovjetskih republik v nekaterimi spremembami in dopolnitvami enoglasno ratificiral. Tako je bila ustava sprejeta od vseh zveznih članov in bo na drugem zasedanju Zveznega Izvrševalnega Odbora, ki se v kratkem vrši, stopila v veljavo.

Želez v Ukrajini.

Izglede za želez v Ukrajini so prav dobri, letina bo nadpovprečna. Računajo, da bo znašala 13.500.000 ton. Za izvoz bo odpadlo samo iz Ukrajine 1.500.000—2.000.000 ton. — Obdelana ploskev se je proti letu 1922 povečala za 1.500.000 iuter.

Razpusitven odbor za pomoč gladijočim. Vsled dobre letine so se popravile razmere v pokrajinah, kjer je lani razsajala lakota, toliko, da je razpusitven odbor za pobiranje posledic lakote. Skrb za sirote, ki so vsled lakote izgubili starše, je prevzel mednarodni delavski pomožni odbor, ki vzdržuje celo vrsto dečjih domov.

Holandske strokovne organizacije za R. S. I.

Pri glasovanju ali za Amsterdam ali za Moskvo je kongres N. A. S. (Nationales Arbeiderssekretariat - Sindikalisten) s 5200 prosti 4200 glasovi sklenil pristopiti k R. S. I. Ker pa se je amsterdamska manjšina, ki je na kongresu propadla, izjavila, da se hoče odcepiti od NAS, je RSI odgovorila večini: »Za nas je važnejša enotnost organizacije, kot pa formalna priključitev Moskvi, zato predlaga R. S. I. svojim pristašem, da odgledajo organizatorično priključitev k R. S. I. dokler se N. A. S. bolj kompaktno ne izjavi za pristop. Pristaši R. S. I. naj podvojijo svoje delovanje med masami, da jih popolnoma pridobijo za R. S. I.

Generalni svet I. T. F. (Internacionalne Transporne Federacije)

(Fimmen) je sklepal o sklepih Berlinske konference transportnih delavcev in sprejel resolucijo, v kateri poleg drugega zahteva, da morajo rdeče strokovne organizacije ustavi vsak napad na amsterdamske organizacije, če hočejo, da se bodo ujedini. Nadalje obžaluje, da je vsled Berlinske konference prišlo do nesoglasja med I. T. F. in Amsterdamom. (To je ukaz Fimmenu).

Iz resolucije (kateri vsled pomanjkanja prostora ne moremo objaviti) se vidi, da generalni svet I. T. F. pod vplivom Amsterdama, obsoja Fimmena in, da previdno odklanja enotno fronto transportnih delavcev. Amsterdamski organ »Het Volk« piše: »Do enotne fronte bo prišlo kljub komunistom in ta enotna fronta se bo borila tudi proti gospodoma Tomsky in Lozovsky (člana R. S. I. v Rusiji), ki hlačita samostojen delavski pokret v Rusiji.«

Kakor se iz gornega razvidi, si Amsterdanci niso na jasnem, kaj bi. Od kapitalistov imajo nalog preprečiti enotno fronto proletarijata, a delavstvo je za enotnost. Zato podpisujejo protokole ujedinenja, a potem sabotirajo delo za ujedinenje. Tako je napravil tudi Bračinac v Beogradu in tudi pri nas v Sloveniji Strokovna komisija govori za združenje, a dela proti združenju.

ITALIJA.

Junija meseca so odpustili

zopeč 2400 železničarjev. Do konca leta jih bodo odpustili še nadaljnih 30.000, tako da bo celokupno število železničarjev znašalo 170.000. Dosedaj so jih odpustili že nad 15.000. Demonstracije, profesni shodi se vrše po vseh mestih, Mussolini jih razgonja z vojaško silo.

ANGLIJA.

Zniževanje mezd.

V maju so znižali 900.000 delavcem mezde v skupnem znosu 100.000 funtov šterlingov. Največ trpi pod znižanjem mezd slavbinsko delavstvo.

Na mednarodno delavsko gibanje

upliva gospodarski razkroj srednje Evrope, kar smo omenili že v uvodnem članku v prejšnji številki »Glasa Svobode«. Padec nemške marke se pozna na svetovnem gospodarskem irgu in poslabšanje gospodarskega stanja nemškega delavstva je povzročila tudi poslabšanje gmojnega položaja delavstva v ostalih državah, posebno na Poljskem in Madjarskem, ker je z nemško marko padla tudi valuta teh držav. Ena skupina držav se bori s prenizko valuto, ki ji onemogoča vsak izvoz, druga skupina držav pa se bori z previsoko valuto, ki ji onemogoča vsak izvoz. Meslo k konsolidaciji se približuje svetovno gospodarstvo k še

večjemu gospodarskemu razkroju. Realne mezde delavstva se vsak dan znižujejo. Vedno manj in manj potrebščini si more delavec kupiti za svoj zaslužek. Reformistična taklika gospodarskega sodelovanja z buržuazijo vsak dan bolj propada, se vsak dan bolj kompromitira, ker ne kaže delavstvu nobenega izhoda iz neznesne situacije. Mase rebelirajo in zahtevajo novih parol. Mezdno vpašanje je postalo danes mednarodno. Danes ne zadoslujejo parole »predvojne mezde v zlati valuti« niti »mezde po indeksu življenjskih potrebščin,« niti ne najnovejša parola Amsterdamev »poštene mezde«. Vse te parole so le poskus izogniti se boja in najti bazo za sporazum z kapitalisti, pri katerem je vedno proletarijat listi kontrahent ki zgubi.

Za revolucionarje je jasno eno: Vzrok bede, pomanjkanja in gladovanja je kapitalistični družabni red, ki je zgrajen na izkoriščanju. Draginja, brezposelnost nizke mezde in drugo, to so posledice kapitalističnega sistema produkcije. Če hočemo poboljšati svoj položaj, se ne smemo boriti le proti posledicam kapitalističnega sistema ampak pred vsem proti vzroku in povzročitelju sedanjih nevdržnih razmer, — proti kapitalističnemu družabnemu redu. Ne sporazum z buržuazijo, ampak nepomirljiv razredni boj, uničenje kapitalističnega družabnega reda mora biti naša parola. Upostavišev enotne fronte proletarijata je predpogoj za doseglo tega našega velikega cilja in važnejši in korisnejši kot boj proti draginji, za večje mezde je boj za doseglo enotne fronte proletarijata, boj za organizacijsko enotnost strokovnih organizacij, ker bomo z enotnimi strokovnimi organizacijami dosegli večje uspehe, kot jih moremo doseči razkropljeni in necnotni.

Mariborski železničarji za enotno organizacijo železničarjev v Jugoslaviji.

Na shodu železničarjev dne 8. i. m. v Mariboru sta sodruga M. Zorja in I. Krudelj iz Zagreba popolnoma razkrinkala znanega Krekiča in Savez železničara Jugoslavije. Shod je bil sklican sporazumno med Savezom in neodvisno železniško organizacijo, da se razčisti razmerje in položaj. Navzočih je bilo nad 400 zaupnikov obeh organizacij in enoglasno je bila sprejeta od s. Zorpe predlagana resolucija, ki pozdravlja sklepe berlinske konference in zahteva vpslavitev enotne železničarske organizacije.

Trboveljska družba izziva rudarje.

Da ublažijo bedo in pomanjkanje, so bili rudarji prisiljeni staviti trboveljski družbi nove zahteve za povišanje mezd s 1. julijem. — Četudi so rudarji vložili svoje zahteve že 20. junija, je rudarsko glavarstvo na željo družbe razpisalo prva pogajanja 25. junija na podlagi stare pogodbe, na kar seveda rudarji niso mogli pristati. Tudi druga pogajanja dne 5. julija so se končala brez uspeha, ker je vlada poslala kot svojega zastopnika nesposobnega človeka, ki misli, da je naloga vlade ščititi interese družbe in pri pogajanjih terorizirati zastopnike delavstva. — Družba se posebno trudi odpraviti doklade za družinske člane. Med vojno so se doklade vpeljale na zahtevo družbe in vlade, ker je trboveljski družbi bilo tako prav. Sedaj pa se vlada zopeč zavzema za odpravo doklad, ker družba tako želi. Velika je moč denarja...

Kakor smo informirani, so rudarji poslali pokrajinski vladi pismeno zahtevo, da se do sobote 14. julija skličejo resna pogajanja, ker v nasprotnem slučaju bodo rudarji prisiljeni poslužiti se samoobrambe.

Iz stranke.

»Borba«, mesečnik NDSJ.

S 1. avgustom začne izdajati izvrševalni odbor NDSJ svojo revijo »Borba«, ki bo obravnavala vsa važna politična, gospodarska in socialna vprašanja ličoča se Balkana in naše države. Glavni cilj mu bo nuditi poučno čtivo za funkcionarje, ki bodo imeli tako priliko dopolniti svojo teoretsko izobrazbo ter širiti marksistično pojmovanje in mišljenje. Borba bo izhajala mesečno na treh polah (48 strani) vsakega 1. v mesecu in bo listana v latinici ter po sklepu izvrševalnega odbora v ekavščini, da bo tako lažje razumljiva tudi Slovincem.

Naročnina znaša za Jugoslavijo: četrtletno 15 Din; polletno 30 Din; letno 60 Din. Za inozemstvo: četrtletno 30 Din; polletno 60 Din; letno 120 Din.

Dosamezne številke se bodo prodajale po 5 dinarjev.

Ta revija je za naše organizacije življenjskega pomena in če se že ne more naročiti vsak strankin član na njo, se mora naročiti vsaka organizacija ter mora na sestankih eden izmed članov, ki zna hrvaško, ostalim razložiti vsebino člankov. Ker le s pogljobljenjem marksističnega mišljenja bomo lahko vzgojili trdno proletarsko armado.

Uredništvo in upravnništvo »Borbe« je v Beogradu, Kosovska ulica.

Ker nam je zaenkrat še nemogoče izdati revijo v slovenščini, priporočamo vsem sodrugom, to edino res marksistično revijo v Jugoslaviji.

Strokovni pregled.

V 12. številki smo priobčili par odstavkov iz programa revolucionarnih strokovnih organizacij, danes dodajemo še par odstavkov. Opozarjamo sodruga na te izvlečke iz programa R. S. I., ker na podlagi teh izvlečkov bodo člani strokovnih organizacij najbolj mogli soditi, so li njihove strokovne organizacije revolucionarne ali reformistične. Kdor bo dobro poznal temeljne točke programa R. S. I., tega posameznega voditelja ne bodo mogli speljati s prave poti revolucionarnega razrednega boja, ampak se bo v vsakem slučaju znal orijentirati in se uprel vsakemu takemu poskusu.

6. Boj za enotnost strokovnih organizacij.

Ofenzivo enotne fronte kapitalistov je mogoče streliti le poim enotnega nastopa proletarijata — poim enotnih strokovnih organizacij. Ojačanje in razširjenje strokovnih organizacij je ena najvažnejših nalog, ki čakajo delavski razred. Nobeden delavec, nobena delavka ne sme ostati izven strokovne organizacije. Odločno je treba nastopiti proti izstopom iz strokovnih organizacij.

Dobijati je treba napačno teorijo, da je treba izstopati iz reformističnih strokovnih organizacij. Ne izstopati, ampak z aktivnostjo je treba pridobiti delavstvo, ki je še pod reformističnim vplivom, za revolucionaren razredni boj. Če je revolucionarno delovanje v reformističnih organizacijah brezupno, je treba tudi vprašanje socialne revolucije vzeti iz dnevnega reda, ker brez strokovnih organizacij je nemogoča izvedba revolucije.

Boj za ojačanje strokovnih organizacij (za enotnost strokovnih organizacij) bo le

tedaj uspešen, če se ne vodi na podlagi abstraktnih principov, ampak na podlagi praktičnega programa. Za praktične vsakodnevne boje moramo pridobiti najširše mase; s tem najboljše propagiramo parolo enotnih strokovnih organizacij.

7. Boj proti izključitvi revolucionarnih grup iz reformističnih strokovnih organizacij.

Strokovni birokracije v reformističnih organizacijah se hočejo rešiti opozicije na ta način, da opozicionalec izključujejo. Kjer se pojavijo taki slučajji, je treba proti takim nameram najodločneje nastopiti.

Najširšim plastem delavstva je treba pojasniti vzroke izključitve in povsod je treba zahtevati zopetni sprejem izključenih.

Reformisti izključujejo revolucionarne grupe zato, ker se one branijo sodelovati z buržuazijo in ker hočejo voditi nepomirljiv razredni boj.

8. Manjšine v reformističnih strokovnih organizacijah.

V vseh reformističnih strokovnih organizacijah se nahajajo številno več ali manj močne revolucionarne manjšine. Njihovo število raste in široke mase, ki so organizatorično v Amsterdamu, so s srcem pri R. S. I.

Te manjšine, ki se pojavljajo v obliki opozicije ali revolucionarne frakcije, ne smejo nikdar izstopati iz reformističnih organizacij, ampak velja za nje to, kar smo povedali pod 6.

Frakcije in revolucionarne manjšine v reformističnih organizacijah je treba razširiti in organizatorično zvezati, njihovo delovanje vsopredili po navodilih R. S. I. (Konec prihodnjic.)

Gospodarski pregled.

Korist koncesij proletarski Rusiji.

V Donski dolini se je pričela razvijati sedaj velikanska moderna kmetlija, ki obsega 67.500 desetin krasne, rodovine zemlje. — Ker vlada v tem kraju južno podnebje, bo mogoče pridelovati vsakovrstne pridelke. Friedrich Krupp, glavna Kruppove družbe v Esenu, je izjavil, da se je že pričelo delati z najmodernejšimi stroji. Med rusko vlado in Krupovo družbo se je sklenila namreč pogodba, ki določa vse natančno, tako, da so zavarovani interesi Rusije in posebno ruskih delavcev. Vsa ta zemlja mora biti obdelana v sedmih letih in ruska vlada ima pravico prekiniti to pogodbo, ako bi družba kršila določbe. — V tridesetih letih pripade zemlja in vse kar se jo nahajalo na njej, to je stroji in vse naprave, ruski delavski vladi. Od letnih pridelkov mora družba oddati gotovo množino ruski vladi, a ostali del sme prodati v Nemčijo. Pogodba je urejena tako, da je preskrbljeno za dobrobit delavcev, pa tudi za dobiček delavske vlade. Družba ima natančno določeno osemurno delo za

lažja, in šesturno za težja dela, kakor tudi plačo in kakovost stanovanj za posameznike in družine. Predvsem je določeno, da mora biti zaposlenih polovica ruskih delavcev, a ruska vlada ma pravico, da nadzoruje vodstvo in vse račune. Krupova družba je že pričela dovažati velike množine potrebščin. To jesen bo dobila Nemčija iz te kolonije že nekaj milijonov pudov žita, a obenem bo lahko dvignila svojo in rusko živinorejo. Za obe državi bo to velikanskega pomena, ker obe bo gospodarsko zelo ojačilo. — Tako proletarska Rusija izkorišča tuje kapitale, da ji pomagajo graditi sedaj to, kar so polom blokad in meščanskih voisk uničili.

Vrednost denarja 10. julija.

100 avstrijskih kron 53 vinarjev; 100 nemških mark 16 vinarjev; 100 lir 1.640 kron; 100 francoskih frankov 2.220 kron; 100 švicarskih frankov 6.650 kron; 1 dolar 384 kron; 1 angleški funt 1.748 kron; 100 čeških kron 1.176 kron.

Mimogrede.

Moderna kupčija z ljudmi. Angleška vlada je predlagala Ameriki, da ji izplača dolg na ta način, da ji odstopi svoje (kdo ji jih je neki dal; op. ured.) zapadnoindijske otoke. Amerikanska vlada je predlog sprejela ter misli na teh otokih zgraditi vojaško oporišče za Panamski kanal. — To je moderno, kaj? Nekoč so prodajali posamezne ljudi, sedaj pa kar cele otoke z ljudmi vred. Zanimivo je, kako so poslali ti otoki last Anglije? Popolnoma enostavno. Prišli so z ladjami, stopili na otok, ga proglasili za svojega, domačinov nekoliko postreljali in jim ukazali, da jih poslušajo in da jim — delajo. V navadnem življenju se imenuje to rop, v imperijalističnem pa — osvobojenje, civilizacija. Sedaj torej so otoke civilizirali in jih — prodali.

Mussolini se je razjezil. In to še pri slavnostni priliki, ko je pri proslavi vojnih junakov imel le dni silno patrijičien govor. Izbrana četa odklovanih bivših borcev pa je naenkrat začela upadati z medklici: »Naj živi svoboda, naj živi svobodna Italija!« — Mussolini je zavrnil: »Ne izzivajte strasti, ko svobode italijanskemu narodu nihče ne krati!« — Ko so pa vojniki ponavljali svoj klic, se je Mussolini zadril: »Aha, vi hočete svobode za one, ki sabotirajo državo!« — In ozmerjal jih je in dal mnoge aretirati. Ubogi Mussolini je hotel blagoslovljati, pa je nazadnje preklinjal. Zdi se, da se mu še večkrat pripeti kaka nezgoda pred skorajšjo politično smrtjo.

Zvesti prestolu.

»Slovenec« je privlekel na dan spomin na tiste dni, ko se je ustrelil cesarjevič Rudolf. To nas sicer ne zanima, ker vsak si

po svojem, če se mu hoče, zapodi kroglijo v bučo. Ali zanimivo je, da je takrat »Slovenski Narod« tako salamensko ljubil »nesrečnega in milega vladarja« Franca Josipa, da se je zgražal nad onimi, ki niso dovolj bridko obžalovali smrti princa. Baje je celo — po »Slov. Narodu« — bilo občinstvo nevoljno, da škof Missia ni obesil črne zastave in da mu ni pustil zvoniti. Za navadnega samomorilca bi se »Slov. Narod« sicer ne zavzel, če bi mu fanatična duhovščina odrekala zvonjenje in pogreb, ali to je bil habsburški princ, sin »ljubljenega vladarja«.

Danes bi pa »Slov. Narod« tudi isto tako klečeplazno govoril o vsakem vladarju, pod katerim bi smel pisati svoje rodoljubne in napredne članke ter bojevitost kazati pesni proti sovražnikom prestola in domovine. Kako bi ne. On vendar uči svoj slovenski narod ljubezen do svoje grude in ta rodna gruda je tam, kjer je »Slov. Narod.« Ako pod Avstrijo, tedaj pod Avstrijo, ako pod Jugoslavijo, tedaj pod Jugoslavijo. A če bi mahoma njegova fiskarna bila pod Kitajsko, bi izlival svoja rodoljubna čustva »ljubljenemu vladarju« kitajskemu. Hlapec ostane namreč vedno hlapec, linavec pa še nikdar ni bil iskren. Samo, da sme stati v senci mogočnih, pa je srečen.

In to se pravi vzgajati narod v naprednosti?

Hvala lepa, gospodje!

Razmerje naše države do sovjetske Rusije.
Tako poročila sobotni »Slov. Narod« z debelimi črkami:

— Beograd, 6. julija. (Izvir.) V političnih krogih in v tisku se vedno bolj razpravlja vprašanje približanja Rusiji ozir. priznanja sovjetske vlade. Po informacijah Vašega dopisnika je to vprašanje stopilo v odločilno fazo. Naš konzul v Odesi Sujčić, ki deluje tam že od prevrata dalje, je pozvan od naše vlade v Beograd. Poročali ima o gospodarskih in političnih razmerah v Rusiji in o položaju današnjega režima sovjetrov. Glavna skrb gre za tem, da se prično pogajanja za sklenitev Irgovinske pogodbe med obema državama. Gre pa tudi za vprašanje priznanja sovjetske vlade. Gospodarski odnosi v sovjetski Rusiji se polagoma konsolidirajo.

Poslednje smo podčrtali mi, ker je to zanimivo. Od časa do časa namreč meščanskemu »javnemu mnenju« nehoti zdrkne priznanje resnice. Ko se pa tega zavemo, pa takoj prihodnje številke na dolgo in široko govore in pišejo o kaosu in propadanju sovjetske Rusije. Ali to mora tako biti, tako zahteva moderno časnikarstvo in »Slov. Narod« je tudi — modern, pardon, vsestranski.

Komaj smo napisali zgorajšnje besede, se je že zgodilo. »Slov. Narod« se je skesal in v nedeljski številki ima cele kolone, v katerih pobija svojo prejšnjo vest. Jugoslovanski kuluk (tlako) istovesti z ruskimi robozniki in nedelniki in kajpada, trdi, da so bili ti robozniki prisiljeni, kakor je sedaj jugoslovanski kuluk. In tako dalje v vseh drugih vprašanjih. »Jutro« ga je karakteriziralo sledeče:

»Notorično namreč je, da »Slov. Narod« ne menjava svojega mnenja in vsaki 24 ur, marveč, da zastopa ljudi na vsaki strani svojega lista drugo stališče. To ni le politika debelega gledanja, marveč tudi politika, ki se zove marasmus senilis. In »Jutro« ni delavski list. Povedalo pa je čisto resnico.

Komunizem pa lakšen.

Prijatelj »Naprej« je v sobotni številki priobčil pismo, ki ga je pisal iz Rusije vrtni se človek. — Priobčil ga je kar kot uvodnik, kar se za »Naprej« in pisca in njih naziranje tudi spodobi. Doličnik piše, da mora iz svojega prepričanja poslati »Napreju« to pismo, ter trdi, da je pač »boljša monarhija, kakor pa tak komunizem, kol je v Rusiji«. Zelodec ga baje še danes boli, ko se spomni, kako je trpel glad in strašen apehit dobi. Mi, kajpada, to radi verjame. Saj je znano, da je »precej« takih gospodarstev, kakor je pisec tega pisma, v Rusiji špekuliralo na debelo in lhotapilo in bogme tudi kradlo. Pa jih je zagrabila za vrat proletarska vlast, njih odvzela vse našpekulirano, nahotapljeno in nakradeno premoženje. Zato so pa sedaj tako strašno za monarhijo in tako strašno jezni na komuniste. Kako so se v Rusiji obnašali razni »prijatelji« »Napreja« za časa revolucije, ravno take sorte »sodrugji«, kakor je pisec listega pisma, presega vse meje poštenosti. O priliki bomo o tem napisali nekoliko obširneje, da bodo naši čitatelji spoznali, kakšni so listi »proletarci«, ki imajo rajše monarhijo, nego za tak komunizem, kakor je v Rusiji.

DOHODKI AVTOMOBILSKEGA KRALJA FORDA. — Ameriški avtomobilski kralj Ford kateremu je isti »Slovenec«, ki poje slavo g. Zabkarju in drugim slovenskim kapitalistom, posvetil nekdanj slavnostni članek, kako krščansko živi v »trudu in pomanjkanju« in kako krščansko postopa s svojimi delavci, ima sledeče dohodke: V njegovih tovornih se napravi vsak dan 6000 avtomobilov ali 1,800.000 na leto. Pri vsakem avtomobilu ima 55 dolarjev čistega dobička, ali z drugimi besedami; pri vsakem avtomobilu ukrade delavcem čistih 55 dolarjev, t. i. na leto 99 milijonov! Od prodaje posameznih avtomobilskih potrebščin ima 19 milijonov čistega dobička in raznih drugih 15 milijonov. To je 133 milijonov dolarjev letno, ali 11 milijonov mesečno. — Ah, li neznanli milijoni, pridobljeni z znojem Forda in njegovih priležnic, bi vzdihnili s krščansko-socialističnim »Slovencem«, ki v svoji krščanski megalomaniji trdi, da je on slovenski narod.

Dopisi.

SKANDAL. V raznih adresarjih beremo, da ima Ljubljana med ostalimi tudi naslednje šole in sicer:

Strokovna nadaljevalna šola za mehanično - tehnične obrti, Strokovna nadaljevalna šola za stavbene obrti, Deželna strokovna nadaljevalna šola za umetne in oblačilne obrti in končno Obča obrtna nadaljevalna šola.

Ako vzame to v roko človek, ki mu ljubljanske šolske razmere niso znane, bo si mislil: Ljubljančanje so res srečni ljudje, imajo priložnost, da se njihovi vajenci strokovno izobrazijo, ker imajo celo pet obrtnih nadaljevalnih šol. Kako pa izgleda stvar v resnici?

Zgoraj omenjene šole niso v šolskem letu 1922/23 sploh delovale, ker ni bilo sredstev, da se plača učiteljsko osebje, kupi premog, učila in t. d. Šolsko leto 1923/24 ne obeta nam nič boljšega, kakor to, da iz popolnoma zanesljivega vira doznavamo, da se bodo obrtne nadaljevalne šole v Ljubljani odprle najbrž že o »Sv. nikoli.« Proletarska deca, naši vajenci in vajenke, ki po volji jugoslovanskega kapitala delajo v smrdljivih in nezdravih delavnicah, ne bodo mogli dobiti po končani učni dobi učnega izpričevala, ker zakon predpisuje, da vajenec ne more biti proš, ako se ne izkaže z izpričevalom, da je vesno posečal pouk in z uspehom dovršil najvišji razred obrtno nadaljevalne šole njegove stroke. Kakšne posledice bo imelo vse to, bo najbolj občutil proletarec, ki je tako srečen, da ima sin ali hčerko, ki se po buržuaznih zakonih imenuje namesto človeka — vajenec.

Kako rešiti to zelo važno vprašanje, o tem je razpravljala te dni neka anketa, podčrtavamo »neka« ker so razen drugih buržuaznih inštitucij za metanje peska v oči tej anketi prisostvovali tudi zveze industrijcev in celo zveza bančnih sindikatov in menda po milosti »Zveze industrijcev« in volji »Zveze bančnih sindikatov« so od te ankete izostali zastopniki delavskih strokovnih organizacij, zlasti pa one mladinskih. Kakor pa iz nekega meščanskega časopisa posnamemo, ni upati, da bi se vlada pridobila za to, da stori svojo dolžnost, t. i. da oskrbi obrtne nadaljevalne šole s sredstvi, da bi se pouk lahko nadaljeval. Ker je to prinesel meščanski list, ki je napol službeno vladno glasilo, je naša Irđitev o »Sv. nikoli« popolnoma upravičena.

Tozadevno anketo je vodil ljubljanski župan dr. Perič in je zelo važno to zabeležiti ni tudi, če hočete, podčrtati, da je vprašanje življenjskega obstoja tisočev ljubljanskih vajencev in vajenk prepustil »Zvezi industrijcev« in »Zvezi bančnih sindikatov«, delavske strokovne organizacije in pa mladinske je slučajno pozabil povabiti. Proletarijat beleži.

Sad te šolske ankete bančnih sindikatov je bil seveda novorojenček, ki se imenuje odbor za izdelanje načrta, kako rešiti v prid debelih kapitalističnih trebuhov vprašanje obrtnih nadaljevalnih šol v Ljubljani, vprašanje življenja tisoč proletarskih otrok. Oče tega novorojenčka bo pa pri krstu opisana ožja anketa, ki se potem skljuje nekoga kalendarskega dne leta 1923. po Kristusovem rojstvu. Ta »ožja anketa« bo razmere v obrtnih nadaljevalnih šolah izdelala tako ozko, da bodo naši vajenci in vajenke ostali popolnoma brez njih.

Iz diskusij zgoraj omenjene ankete je razvidno, da bi trebalo najti vire, za kritje dolgog teh šol in za nadaljna vzdrževalna sredstva za liste. Lepa stvar! Sicer smo pa videli, da so v državi, ki se imenuje SHS, povišali število žandarjev, zgradili nove žandarske kasarne in pomnožili telefonsko omrežje med hšimi, kritje je pa prišlo čez noč po areoplanu in govtovo na račun zvišanih plač državnih uslužbenecv.

Stvar nas zanima in se povrnemo na isto nazaj v eni prihodnjih številki, dočim kot jugoslovanski državljani ne smemo od tej priliki pozabiti da kliknemo: »Živel minister prosvete na razpoloženju — g. Pribičević.«

F. P.
ZAGORJE. Da vam povem, kaj se je zgodilo te dni z sodrugom v znani goslišni Rakar, ki je nabiral dobrovoljni prispevek za fiskovni sklad »Proletarske Mladine«.

V soboto 30. junija zvečer je bilo to. V goslišni Rakar so sedeli gostje, po večini delavci. Podpisani Rotar Fortunat je sprožil misel, da bi se nabrali prostovoljni prispevki za fiskovni sklad »Proletarske Mladine«, ki je odvisna od podpore delavstva in nima ne bančnih, ne vladnih (razumljivo) podpor.

Ali gospej Rakar to ni bilo po godu in vprico vseh gostov je začela podpisane zmerjati prav po gosposko s psom. Na doslojen opomin nezobrazženega delavca, se je izobražena, bogata gospa razjarila še bolj, kričeč:

»Pes si, pes si, da boš vedel.«
S tem je gosliničarka očitno in razločno pokazala, da si je že dovolj nabrala delavskega denarja in da sedaj ni več odvisna od njih grošev. Zato jih lahko brez skrbi ozmerja s »psi«. Delavec, si misli ta gospa, itak mora vse požreti, pa še to psokvo.

Rudarji in kmetje Zagorja pa veste sedaj kaj ste, in kako se misli o vas in o vašem časopisu. Če bi kdo pobiral za meščanske liste, bi pa ona sama posegla globoko v žep in dala, češ, vzemite in širite svoje zaslužne delavske instrumente, da bomo mi, ki ne delamo, veselo živeli.

Rudarji in kmetje Zagorja, vi veste, da ste vi tisti, ki ste obogateli to gosliničarko, ki vas v zahvalo za sedaj zmerja s »psi«. Vi pa tudi veste, kako odgovorite na psokvo in žaljivke.

Rotar Fortunat.

DEV. MAR. V POLJU. Oklic na vso Slovenijo! Tukaj se nahaja pravca delavska mučnica, kdor si jo hoče ogledati, naj pride na naslov: Učakar, »pletokošec«, Dev. Mar. v Polju. Predvsem bi šlo to »Inšpekciji rada« in lukajšnji krščansko delavski občini, ki se nahaja v bližini tega zlahkega moža. Ta človek, oziroma hajduk, cerkveni organist in prislen klerikalec, ima zaposlenih nekaj žensk, da mu plečejo koše, kovčke itd. in sicer traja delavni čas 14. ur dnevno, in to od 1/7 ure zjutraj do 1/9 ure zvečer brez opoldanskega odmora in plača jih 80 kron dnevno. Nihi ne zmeni bi se za tega kršč. izkoriščevalca, ki stoji v inhimni zvezi s lukajšnim vodstvom kler. papirniške organizacije, misleč, da mu saj kakšen krščanski delavski voditelj dopove, da naj vsaj malo svoje izkoriščanje ublaži. Delavstvo vas ob spoznalo, da ste samo izkoriščevalci proletarijata in da samo za škodo delavstvu, vsi od kršč. »Pravice« do klerikalnega »Slovenca«. Možakar si je na konto delavk kupil že dve hiši, če bo šlo tako naprej, delavke, si bo še dve, ako ne bošče uvidele kje je vaša zaščita, in ta je v razredno-bojevnih strokovnih organizacijah. Po naročilu, delavec.

Razno.

ZNAMENITA NAJDBA V PATAGONIJI. Najdba v Patagoniji v proslavju z raznimi teorijami o starosti človeškega rodu. — Buenos Aires. — Dr. J. G. Wolf se je danes vrnil z dveletnega raziskovanja v Patagoniji ter objavil, da se mu je posrečilo dobiti popolno človeško lobanjo iz terciarne dobe. — Dr. Wolf je dejal, da je okamenitev najdene lobanje iz terciarne dobe, ter pristavil, da je najdena lobanja glava človeškega bitja, ne pa morda kaka slučajna tvorba v naravi. — »Okamenela lobanja je seveda glava človeka, ki je moral živeti pred milijoni leti«, je rekel dr. Wolf. »Ljudje, ki so bivali in živel v utrjenem mestu, so bili primeroma zelo moderni, če vpoštevamo starost človeškega plemena.« — Spodnje čelusti manjka, ali drugače pa je lobanja skoro popolna. Očesni jamici in zobne vdrtine v čeljusti so dodobra različne. Oblika lobanje je podolgasta in ovalna, a čelo pa je skrajno nisko in ploščato. — Dr. Wolf, ki je bil svoj čas pridružen antropološkemu oddelku na Kanadskem geološkem zavodu, je našel lobanjo v posesti nekega belokožnega naseljence ob vznožju Andškega gorovja. Ta jo je dobil pred leti tamkaj nevede, koliko znanstvene vrednosti je njegova najdba. — Znanstvenik je tudi dejal, da je zasledil na svojem raziskovanju razvaline starodavnega utrjenega mesta v doslej še neraziskanem kraju severno jezera Cardiel. Tiste razvaline smatra dr. Wolf za ostank civilizacije, ki utegne biti še starejša, kakor je ona peruvijanskih Inkov. — Stene, 45 centev visoke in sestavljene iz obdelanih blokov in bazalta, se sloje. Stene se vlečejo 150 jard nadeleč med griči, ki so prebivalcem služili za uredbe. Vmes so razvaline človeških bivališč. — Zidovje je obokano, kar dokazuje, da so bili graditelji primeroma visoko civilizirani. Na stenah je opazili razne vdolbene napise, ki se razlikujejo po svoji obliki od inkaških. — Znanstvenik je sledil med temi napisi podobo živali, ki spominja na izumrlega gliptodona. Po tej podobi sodi dr. Wolf, da so razvaline stare od 2.000 do 3.000 let. — Se več drugih dokazov je o starodavni civilizaciji v Patagoniji, ali to je prvo razkritje dejanskih razvalin. — Dr. Wolf s namerava vrniti v Patagonijo prihodnji mesec, kjer misli iskati »opevano mesto« patagonske indijske mitologije, ki je neki stalo nekje v Andškem gorovju in o katerem so si domnevali stari indijanci, da je v njem bival njih solčni bog.

ZAMENJANE GLAVE. V biološkem poskusnem zavodu na Dunaju so izvršili uspešne poizkuse na vodnih hroščih in drugih žuželkah, katerim so odvzeli glave in jih zamenjali z glavami drugih žuželk. To prestavljanje glav je nekaj zanimivega. Hrošču z ravno odzeto glavjo so hitro dali na vrat glavjo drugega hrošča, ki se je kmalu prijel in delala tudi kmalu tako kot ne bi se hrošču nič zgodilo. Že po treh tednih se je pokazalo na živilih gibanje, da so zdrave, po dveh mesecih pa so se glave že tako zarasle, da ni bilo poznati, da bi jim bila kdaj glavja odvzeta in lja postavljena druga. Pri hroščih so napravili čuden poizkus, da so glavjo samca pripelili na vrat samice. Nekaj čudnega se je zgodilo med tema dvema hroščema. Samica z glavjo moškega hrošča se je od tedaj obnašala kot bi bila moški, dočim so se moški hrošči obnašali kot bi bile samice.

NJEGOVA SVETOST IN ŽGANJE. Na Dunaju je pred nedavnim časom neko trgovsko podjetje izdalo reklamo za steklenice z domačim žganjem, katerega stane litera steklenica 90.000 nemškoavstrijskih kron, pollitera pa 50.000 kron. Na reklami stoji zapisano: Ta liker uporabljajo na vseh evropskih dvorih, kakor ga je tudi Nj. Svetost papež Benedikt XV. priznal za izvršno žganje. Žganje, ki ga prodajajo s tako reklamo, ni nikaka posebnost temveč je navadna žganjica, samo to prednost ima, da je jako močno. Za delavce reklama ne vleče, ker nimajo denarja, da bi si žganico kupili in tudi za njih želodec je žganica premočna. Toliko več pa pokupijo te žganice po raznih samostanih, odkar nosi tako reklamo. Opa! dr. Thade Torn iz velikega samostana je izjavil, da za njegov samostan ne uporablja več drugega žganja kot močno kapljico z goraj omenjeno reklamo.

Protest angleške delavske stranke. Angleška del. stranka je imela te dni svoj kongres. Število člansva znaša 3.100.000.

Stranka je profeslirala proti imperialistični angleški politiki in Porurju in zahtevala popolno priznanje in ureditev zvez s sovjetsko Rusijo. Kongres je nadalje profesliral proti gradnji vojnega zrakoplovstva. — Na kongresu je zmagala oportunistična struja, ki je proti priključitvi komunistov.

Pošljite naročnino!

Izjava.

»Orjuna« napada mojega brata, ki je v Ljubljani občinski svetnik NDSJ zavoljo mene, češ, da sem laški fašist. Ta Irđitev je laž in nesramno obrekovanje. Jaz sem zaveden delavec in kot tak se borim tako proti jugoslovanskim, kakor tudi laškim fašistom, ki so oboji le bojne bande kapitalistov in največji delavski nasprotniki. Ker pa »Orjuna« tudi grozi mojemu bratu, izjavljam, da bodo gospodje vedeli, da bodo za vsak napad na mojega brata, dajali odgovor vipavski urjunci. Mislim, da se razumemo. Vipava, 5. julija 1923.

Josip Krhne.

KAKOR ČUJEMO

pošta Zidani most z »Glasom Svobode«, kakor tudi s »Strokovno Borbo« ravna tako neprijazno, da teh listov naročniki sploh ne dobe, ali pa še le čez Irđijo ali četrto osebo. A mi v Ljubljani plačamo poštnino celo naprej. Opozarjamo na to poštno ravnateljstvo. — Naročnike pa pozivljamo, da nam takoj vsak konkretni slučaj prijavijo.

Uredništvo in upravništvo »Glasa Svobode«.

SKORO VSI NAROČNIKI

»Glasa Svobode« so se odzvali in obnovili naročnino. Le nekaj jih je še, ki še tega niso storili. Storite to precej, da se Vam list ne uslavi. Zavečajte se, da proletarski list vzdržujejo samo proletarci. Meščanski pa bogataši in banke.

Tiskovni sklad.

Mejač Lovro, Borovnica 1.50 Din; Novak Franc, Ljubljana 20 Din; Ivan Konič, Koroska bela (čr. št. 52) 10 Din; Usar Peter, Tržič 5 Din; E. I. Ljubljana 10 Din; Suligoj Viktor, Vič 10 Din; Simenc Franc, Dob pri Domžalah 24 Din; Gričar Andrej, Dolenjsko 2 Din; Anton Kač, Kočevje (č. r. 54) 2 Din; Messner Jože, Zidanmost 10 Din; Kovačič Anton, Zidanmost 5 Din; Frece Martin, Zidanmost 2 Din; Kranjc Jože, Zidanmost 1 Din; Neimenovana, Trbovlje 10 Din; Bergles Miha, Trbovlje 10 Din; Klopčič M., Trbovlje 5.25 Din; Janežič Ivan, Trbovlje 5 Din. — Skupno 134 Din 75 p. Izkaz v zadnji številki 3. 700 Din 25 p. Vsega skupaj 3.835 dinarjev.

Društvo ljubljanskih mizarjev
in drugih sorodnih strok vabi k

VRTNI VESELICI

ki se vrši

v nedeljo, dne 15. julija 1923
v hotelu „TIVOLI“ (Švicarija)

SPORED bo jako zanimiv, med drugim krasen srečolov, šaljiva pošta, ameriška ženitev, muzej, ribolov, prosta zabava i. t. d.

P L E S

za katerega skrbi posebna godba.

Začetek točno ob 16. uri (4. uri popoldne)

Vstopnina za osebo 6 Din (24K)
otroci v spremstvu staršev do 14. leta vstopnine prosti.

Ker je čisti dobiček namenjen skladu za onemogle člane ter vdovam in sirotam, vabi k obilni udeležbi

VESELICNI ODESK.

Kdor se hoče prav prijetno in veselo zabavati, naj se potruži v Švicarijo. Dobitki so sami krasni mizarški izdelki.

Sestanek ljubljanskih zaupnikov N. D. S. J. je vsako sredo ob pol 8. uri zvečer v »Delavskem domu.«

Lastnik in izdajatelj Konzorcij.

Odgovorni urednik Anton Šušteršič.

Tisk tiskarne »Merkur« v Ljubljani.